

Alkoholio vartojimo istorija

Seniausios žinios apie fermentinių gėrimų gamybą siekia 10-ąjį tūkstantmetį prieš Kristų. Kinijoje gėrimas iš vynuogių, gudobelės, medaus ir ryžių vartotas 7000-6650 metais.

1980 m. kapavietėje netoli **Sinjanio** miesto rasti du buteliai vyno, pripildyti apie 1300 m. prieš Kristų. Šis vynas laikomas seniausiu pasaulyje

Alkoholiniai gėrimai buvo plačiai vartojami visuose kinų visuomenės sluoksniuose kaip įkvėpimo šaltinis, svečių priėmimui, kaip priemonė prieš nuovargį

Maždaug tuo metu **Artimuosiuose Rytuose** pradėtas gaminti miežinis alus ir vynuogių vynos. 6000 metų iki Kristaus vynuokystė išplito šiuolaikinės Turkijos ir šiuolaikinio Irano teritorijose.

Jau apie 2700 m. prieš Kristų **Tarpupyje** garbinta vyno deivė. Svarbiausias gėrimas Babilone buvo alus. Alus ir vynas aukoti dievams. **Hamurapio kodekse** (18 a. prieš Kristų) alkoholiui ir smuklėms skirti 4 straipsniai (iš 282 straipsnių), kuriais reguliuota prekyba alkoholiu, o apie vartojimo normas nepasakyta nieko.

Laikoma, kad 6000 metų prieš Kristų buvo vynuogių rūšis, iš kokios ir dabar gaminama daugelis vyno rūšių – **Vitis vinifera**. Vynas gamintas, siekiant išsaugoti greitai gendančias uogas. Ar tais laikais buvo siekiama svaigintis, žinių nėra.

Vitis vinifera
(lot.
“duodantis
vyną”),
išplitusi
visuose
kraštuose,
kur gali
augti
vynuogės

Vitis vinifera

Senovės Egipte vynas vartotas nuo 3150 metų prieš Kristų. Čia buvo žinoma **17** rūšių alaus ir **24** rūšys vyno. Labiausiai paplitęs buvo saldus ir stiprus alus. Alų vartojo net juodadarbiai. Finansinės ataskaitos rodo, kad piramidžių statytojams kasdien buvo duodamas alus

Alkoholiniai gėrimai Egipte naudoti maistui, medicinoje, ritualinėse apeigose, apdovanojimui. Laidojimo apeigoms skirti gėrimai dėti į kapavietes, kad mirusieji turėtų ką gerti pomirtiniame gyvenime

2010 m. Armėnijoje urve netoli **Areni** kaimo rasti seniausia iki šiol vyninė (apie 4000 metų iki Kristaus).

Įėjimas į urvą Areni-1

Senovės Indijoje 3000 m. iki Kristaus — 2000 m. po Kristaus iš ryžių miltų, kviečių, cukranendrių, vynuogių gamintas gėrimas **Sura**. Šis gėrimas buvo labai populiarus antrojoje pagal reikšmę kastoje ir laikomas mėgstamiausiu **Indros** gėrimu

Indra – dievų
valdovas, Svargos,
vieno iš septynių
dangaus pasaulių, kur
viešpatauja dvasinės
ir fizinės būties
džiaugsmas ir kur
nėra mirties, valdovas

Ajurvedos (Ajurveda reiškia “gyvenimo pažinimas” arba “gyvenimo mokslas”) tekstuose aprašytas alkoholinių gėrimų vartojimas, susirgimai dėl alkoholio, teigiama, kad saikingai vartojamas alkoholis yra vaistai ir nuodai, jeigu vartojamas nesaikingai. Daugeliui žmonių Indijoje tuo metu buvo draudžiama vartoti alkoholį

Biblijoje rekomenduojama alkoholinius gėrimus duoti ligoniams ir dėl depresijos kenčiantiems žmonėms, kad jie galėtų užsimiršti

Graikijoje apie 2000 m. prieš Kristų išpopuliarėjo **medaus** gėrimas, pagamintas iš medaus ir vandens. Apie 1700 m. prieš Kristų graikai įprato gaminti **vyną**. Ilgą laiką vynas vartotas tik religinėse apeigose.

Vėliau vynas vartotas svečių priėmimui, medicinoje, o galiausiai tapo neatskiriama kasdieninio maisto dalimi. Vynas gertas šiltas ir atšaldytas, grynas ir skiestas vandeniu. Vynas tapo svarbia graikų kultūros dalimi – negeriantis vyno žmogus laikytas **barbaru**

Buitinė girtuoklystė Graikijoje buvo retas dalykas, bet girtauti puotose ir švenčių metu buvo įprasta. Senovės graikų literatūroje nėra žinių apie graikų girtavimą, bet apie tai parašė kaimynų autoriai

Filosofai **Ksenofontas** (431—351) ir **Platonas** (429—347) labai vertino saikingą vyno vartojimą ir laikė, kad vynas teigiamai veikia sveikatą, bet iki aštuoniolikos metų niekas neturėtų gerti vyno. **Hipokratas** (apie 460—370) atskleidė gydomąsias vyno savybes.

Makedoniečiai nesaikingą alkoholio vartojimą laikė vyriškumo požymiu ir buvo plačiai žinomi girtuokliai.

Romėnai vyną laikė demokratišku gėrimu. Jis buvo prieinamas vergams, valstiečiams, moterims, aristokratams. Siekiant užtikrinti vyno tiekimą kariuomenei, vynuogininkystė ir vyno gamyba plėtota visoje imperijos teritorijoje. Romėnai vyną skiesdavo vandeniu. Vynas buvo aukojamas dievams. Romėnų vartotas alus palaipsniui imtas niekinti ir laikytas **germanų** gėrimu.

Graikai ir romėnai garbino **Dionizą** (**Bachą**), augalijos, vyndarystės dievą. Dzeuso žmona Hera, sužinojusi, kad Semela laukia kūdikio nuo Dzeuso, labai supyko ir norėjo būsimą kūdikį pražudyti, o kai nepavyko, persekiojo vaiką ir jaunuolį kaip įmanydama. Vienas iš skaitlingų Dionizo auklėtojų išmokė jį gaminti **vyną**

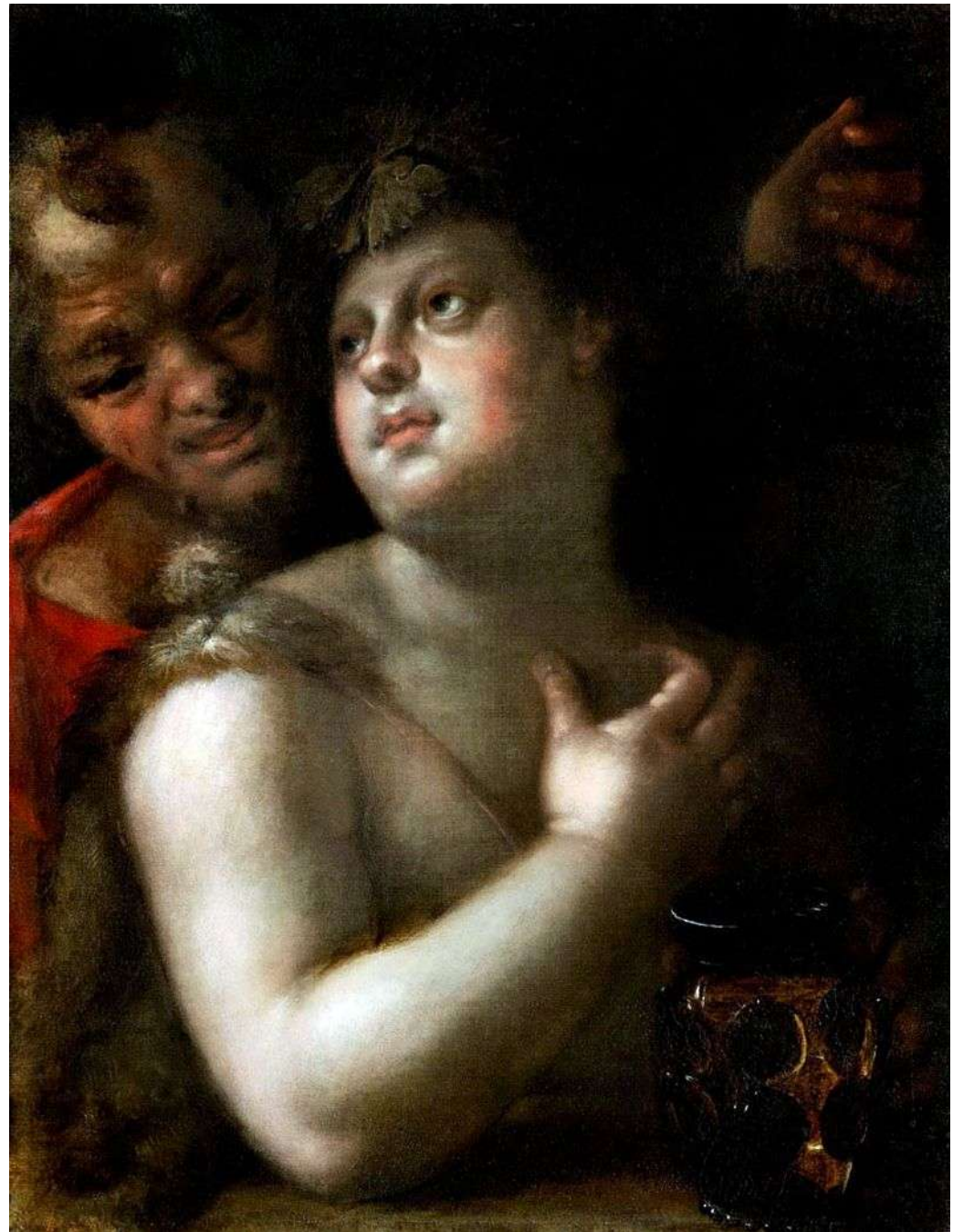
Hansas von
Aachenas
(1552-1615).
Bachas, Cerera
ir Kupidonas,
1600 m.

Cerera (lot. *Cerēs*) — senovės romėnų derliaus ir vaisingumo deivė, atsakinga už augalų dygimą ir augimą, grūdų brendimą. Cerera susijusi su požeminiu pasauliu ir galėjo bausti žmones **beprotybe**

Kupidonas (jis ir Erosas, ir Amūras) – mažas sparnuotas chuliganas, ginkluotas lanku, turintis pilną strėlių strėlinę, šaunantis tiesiai į širdį. Jis vaizduojamas įvairių epochų paveiksluose

Hansas von
Aachenas.
Bachas ir Silenas

Silenai pradžioje buvo upių, šaltinių, pelkėtų vietų dievybės (skirtingai nuo **satyrų**, kalnų ir miškų demonų). Vėliau silenai susimaišė su satyrais ir įgavo juokingų bruožų. Bacho palydoje silenai jau yra girti, plikagalviai, pilvoti, plaukuoti. Silenai vaizduojami maišantys vyną, sėdintys ant kailių su fleita rankoje

Piteris Paulius Rubensas. Girtas silenas, 1616 m.

P.P.Rubensas. Heraklis su nimfomis ir satyrais,
1611 m.

P.P.Rubensas.
Bachas,
1936 m.

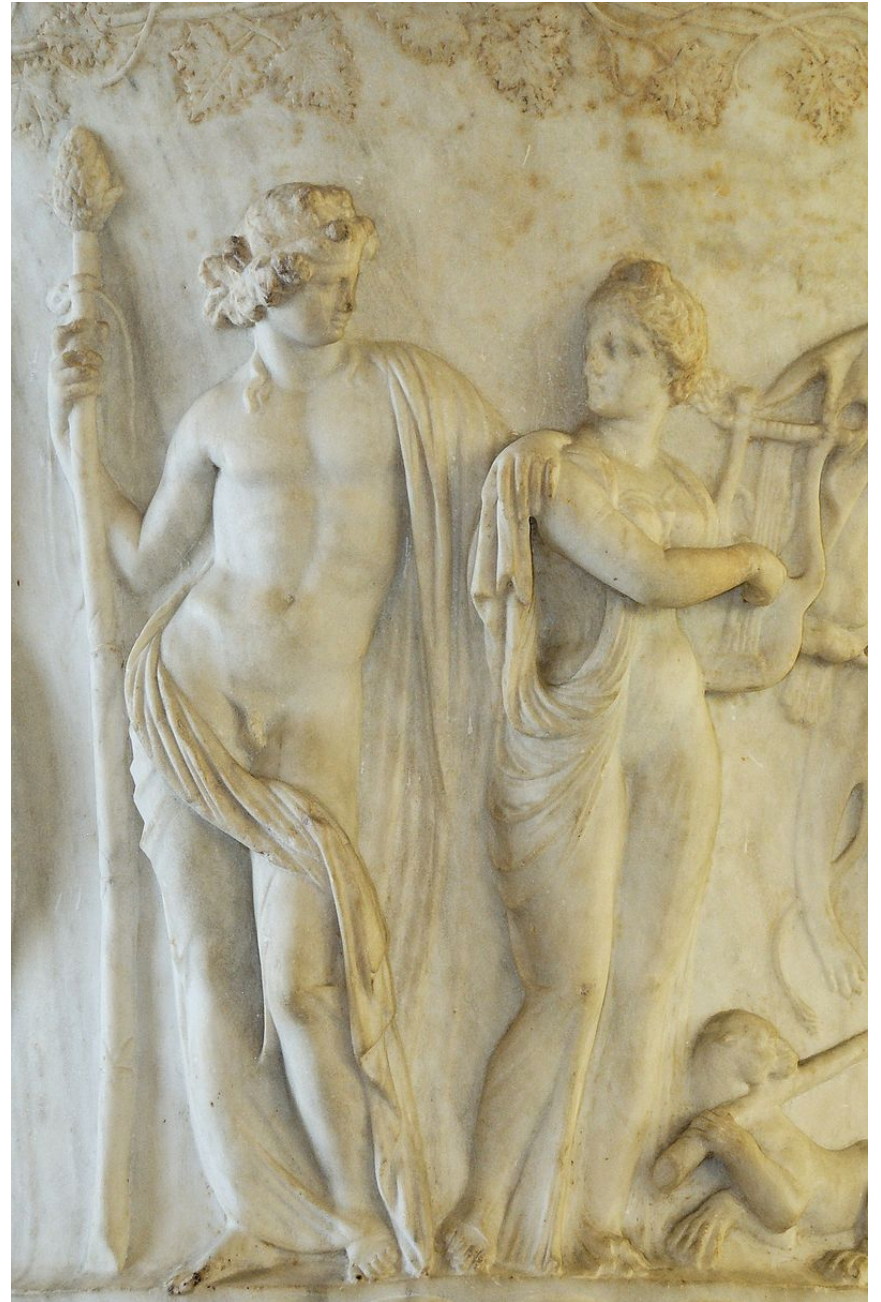
Gvido Reni.
Išdykėlis Bachas,
1622 m.

Simeonas
Solomonas.
Dionizas
(S.Solomonas
(1840-1905)–
anglų
dailininkas)

Dionizas ir Ariadna

Yra šaltinių, rodančių, kad **actekai** religinių apeigų metu vartojo **pulke** vadinamą gėrimą. Pulke gaminta iš surūgusių **agavos** sulčių ir laikyta šventu gėrimu. Vyresni kaip 70 metų žmonės pulkė galėjo gerti nevaržomi.

Agava

Čia taip pat gamintas **alus** iš **manioko** arba **kukurūzų**. Maniokas arba kukurūzai buvo kramtomi, išspjaunami į specialų indą, kur vykdavo rūgimo procesas. Dabar toks gėrimas vadinasi **čičia**. (Kramtymo metodu **Senovės Japonijoje** buvo gaminama **sake**)

Maniokas

Maniokas

Maniokas

Majai iš medaus gamino **balché**.

Pavadinimą davė medis balché
(*Lonchocarpus violaceus*), kurio žievė
fermentuojasi su vandeniu ir medumi.

Meksikos tautos senovėje gamino
tepache — švelnų alkoholinį gėrimą, tris
dienas raugindami ananasą su žieve

Inkai gamino **čičia de Žora** – surūgę kukurūzai, salyklas. Dar ir dabar šis gėrimas gaminamas **Peru** ir **Bolivijoje**.

Irokėzai silpną alkoholinį gėrimą gamino iš fermentuotų **cukrinio klevo** sulčių

Cukrinis klevas
(auga rytinėje
Šiaurės
Amerikos
dalyje;
stilizuotas šio
klevo lapas yra
Kanados
simbolis)

H. J. Redouté del.

Cakriol sculp.

Sugar Maple.
Acer saccharinum.

Географическое положение.

Viduramžių Europoje kasdienis visų sluoksnių ir visų amžiaus tarpsnių žmonių gėrimas buvo **alus**. Dokumentuose kalbama apie vienuoles, kurios gaudavo piniginę išmoką, lygią šešioms pintoms alaus kasdien (***pinta** – skysčių ir biralų tūrio saikas Didžiojoje Britanijoje (0,568 litro) ir JAV (skysčiams – 0,473 litro, biralams – 0,551 litro).*

Tais laikais buvo plačiai prieinamas **sidras** (*Sidras – fermentuotas alkoholinis gėrimas, gaminamas iš neatskiestų obuolių sulčių, prisotintas anglies dvideginio*) ir **obuolių** vynas. **Vynuogių** vyną vartojo tik aukštuomenė.

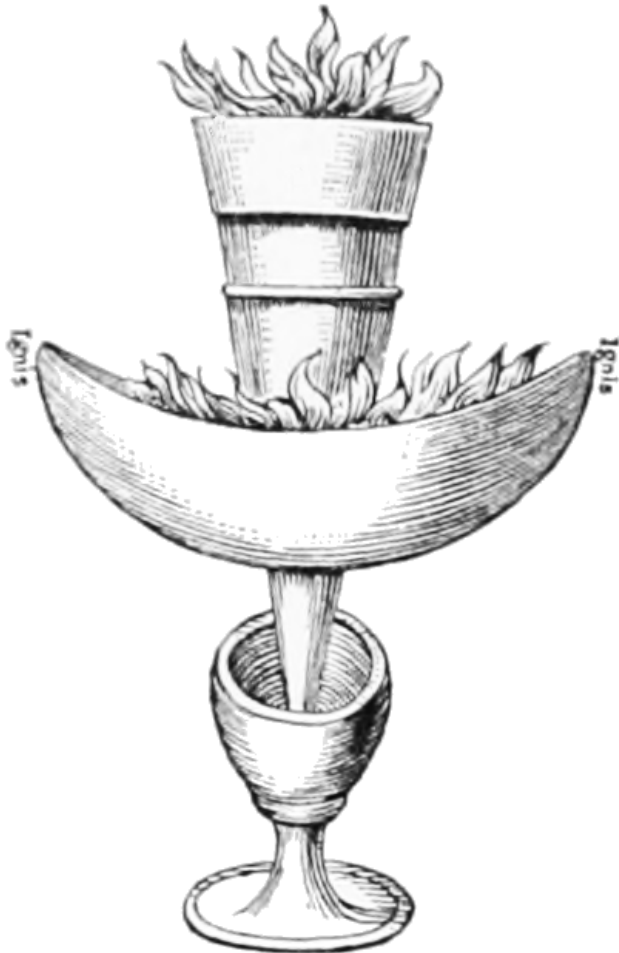
Siaubingos antisanitarijos sąlygomis alkoholinių gėrimų vartojimas padėdavo išvengti ligų, plintančių per vandenį (pvz., cholera). Gerti vyną ir alų buvo saugiau, negu nešvarų vandenį.

Gėrimuose esantis spiritas buvo dezinfekavimo priemonė. Dėl to laivuose alkoholiniai gėrimai buvo vienintelis skysčio šaltinis ekipažui. Alkoholis buvo efektyvi nuskausminanti priemonė ir energijos šaltinis sunkiai dirbantiems žmonėms

Viduramžiais daugiau, negu senovėje, alkoholį vartojo dvasininkijos elitas ir moterys. **Vagantais** (“keliaujantys”) vadinti kūrybingi žmonės į Vakarų kultūrą įdiegė daugybę idėjų dėl alkoholio vartojimo

Užuominų apie spirito C_2H_5OH distiliavimą yra graikų alchemikų I a. po Kristaus darbuose. XI a. **Avicena** (persų mokslininkas, filosofas ir gydytojas) distiliavimą mini kaip būdą eteriniams aliejams gauti. "Chemijos tėvas" **Džabir ibn Chaijanas** (721-815), persų gydytojas ir farmacininkas, išrado **aparata** spiritui gaminti

Prietaisai ir eksperimentai

XVI a. Europoje pasirodė keletas knygų apie distiliaciją. Distiliacija leido masiškai gaminti stiprius spiritinius gėrimus. Bet pirmą kartą apie tokius gėrimus užsiminta daug anksčiau: 1334 m. apie **konjaką**,

*(**konjakas** (pranc. cognac) — stiprus alkoholinis gėrimas (**brendžio** rūšis), gaminamas iš tam tikrų vynuogių rūšių Šaranto regione, o pavadinimą gavo nuo tame regione esančio **Konjako** miesto; **brendis** (angl. brandy, iš olandų k.*

brandewijn — “paskrudintas” arba “pervarytas”) — stiprus alkoholinis gėrimas; terminas reiškia produktus, gaunamus destiliuojant vynuogių vyną, vaisių arba uogų brogą, stipresnius, negu 37,5 %.), 1485 m. apie anglų džiną ir viskį,

1490 m. apie škotų viskį, 1520 m. apie vokiečių brantveiną, XV a. pradžioje apie lenkų ir rusų degtinę. Įvairūs stiprūs gėrimai gavo bendrą pavadinimą **aqua vitae** (“gyvybės vanduo”)

Naujaisiais laikais (1500—1800)
protestantizmo lyderiai (*Martynas Liuteris, Žanas Kalvinas*), **anglikonų lyderiai** ir net **puritonai** laikė, kad alkoholis yra Dievo dovana žmonių malonumui ir sveikatai palaikyti, girtavimą jie laikė **nuodėme**

Alkoholio vartojimas augo: XVI a.
Ispanijoje, Lenkijoje valstiečiai išgerdavo iki 3 litrų alaus per parą, Anglijoje vidutinis alaus vartojimas siekė 17 litrų per savaitę, švedai gėrė 40 kartų daugiau, negu dabar.

Angļu jūrininkai gaudavo **galona** (3,79 *arba* 4,55 *litro*) alaus per dienu, Danijojē buvo iprasta iřgerti vienu galonu per dienu. Tiesa, tada alus nebuvo stiprus (apie 1 %)

XVII a. du įvykiai iš esmės pakeitė vyno gamybą. Pirma – sukurtas **kamštis** ir išsiplėtė **stiklinių** butelių gamyba, antra – išpopuliarėjo **stiprūs** vynai. Į vynus pilamas alkoholis buvo **konservavimo** priemonė – vinas ištvėrdavo ilgą kelionę į Angliją, Ameriką, Indiją.

XVII a. debiutavo **putojantis** vynas.
Vienas pirmųjų tokio vyno propagandistų
buvo prancūzų vienuolis **Pjeras
Perinjonas** (1638-1715) (*devyniolikos
metų įstojo į benediktinų ordiną, o
vienuolynas turėjo didelius vynuogynus*).
Jis maišė įvairių vynuogių rūšių

sultis, pilstė jas į butelius iš storo stiklo, kas leido išlaikyti dujas, anksčiau sprogdinusias statines. Perinjonas vienas pirmųjų pradėjo naudoti kaiščius statinėms iš **kamštinio ąžuolo**.

Kamštinis ažuolas (lot. *Quercus suber*) — amžinai žalias medis, kilęs iš pietvakarių Europos ir šiaurinės Afrikos

Putojantis vynas labai dažnai vadinamas **šampanu**, bet tik Prancūzijoje **Šampanės** regione gaminamas putojantis vynas turi tokią teisę. Šampanas gaunamas iš nustatytų vynuogių rūšių **antrinio rūgimo** butelyje metodu

Degtinė gaminama **rektifikacijos** būdu.
(Rektifikacija yra skystų mišinių skaidymas į praktiškai švarius komponentus, besiskiriančius virimo temperatūra, daugkartinio skysčio išgarinimo ir garų kondensacijos metodu)

Džino (olandiškai “kadagys”) pavadinimu žinomas gėrimas gaminamas į spiritą dedant kadagio uogas. Pradžioje džinas buvo vartojamas tik medicinoje.

1690 m. Anglijoje priimtas įstatymas, skatinantis spirito varymą iš grūdų, nes vyriausybė siekė panaudoti grūdų perteklių ir padidinti pajamas. Pigūs spiritiniai gėrimai užtvindė rinką. Prasidėjo taip vadinamoji **džino epidemija**

Įvertinus padėtį, 1736 m. Anglijos parlamentas uždraudė pardavinėti džiną didesnėse kaip dviejų litrų talpose ir smarkiai padidino mokesčius. Tačiau išgeriamo džino kiekis labai greitai dar labiau išaugo.

XVIII a. džino vartojimas smarkiai sumažėjo, nes labai pagerėjo alaus kokybė, o alaus kaina sumažėjo. Atsisakyti džino skatino ir mada gerti **arbatą** bei **kavą**.

Europoje XVIII a. girtavimas buvo gyvenimo norma, bet XIX a., iškilus būtinybei pramonėje turėti patikimą darbo jėgą, spirito vartojimas sumažėjo, nes girtavimas buvo vertinamas kaip pavojus pramoninei gamybai.

1786 m. Antonijus Benedetto Karpano
Turine įsteigė pirmąją **vermuto** – stipraus
pelynu, vaisiais, prieskoniais aromatizuoto
vyno – gamybą

Rusijoje Petro I laikais buvo valstybinis alkoholio gamybos monopolis. Siekiant padidinti valstybės pajamas (dešimtadalis buvo gaunamas iš to monopolio), cerkvėms ir vienuolynams uždrausta gaminti stiprius gėrimus

Bajorai gavo teisę savo reikmėms gaminti **degtinę** (nuo 30 iki 1000 kibirų per metus, priklausomai nuo bajoro rango). Degtinę vartoti leista tik **dvaruose**, o valstiečiai ir miestiečiai savo reikmėms galėjo gaminti midų ir alų.

1863 m. Rusijos imperijoje valstybės monopolis atšauktas ir įvestas “**vyno akcizas**” – kiekvienas galėjo gaminti ir pardavinėti degtinę, užmokėjęs valstybei 10 rublių už kiekvieną kibirą grynos degtinės (tada nustatytas degtinės stiprumas 40 %).

1919 m. **Liaudies komisarų taryba** uždraudė Rusijos teritorijoje gaminti stiprius gėrimus – suklestėjo **naminės** degtinės gamyba. Po keleto metų stiprių gėrimų gamybai ir prekybai įvestas valstybės monopolis. Valstybės įmonės plėtė gamybą, o gyventojai didino vartojimą.

Antrojo pasaulinio karo metais tarybiniams kareiviams buvo duodama po 100 gramų degtinės kasdien, nors degtinės gamyba karo metais sumažėjo 5 kartus. Prieškarinis lygis atkurtas 1955 m.

Kartais valdžia imdavosi priemonių prieš girtavimą. Pavyzdžiui, Petras I 1714 m. įsteigė medalį “**Už girtavimą**”. Iš ketaus padarytas medalis svėrė 6,8 kg, policijos nuovadoje buvo kabinamas ant kaklo girtuokliui savaitei laiko

1972 m. priimtas nutarimas dėl priemonių kovai prieš alkoholizmą. Nustota gaminti 50 ir 56 % stiprumo degtinę.

Vykdamas **1985 m.** įsaką stiprinti kovą su girtavimu, Tarybų Sąjungoje iškirstas ketvirtadalis vynuogynų, o alkoholio vartojimas išaugo, gaminant naminę

1917 m. JAV priimta **Aštuonioliktoji** Konstitucijos pataisa, uždraudusi gaminti, pardavinėti ir transportuoti alkoholį. Sužinoti, kas iš to išėjo, galima skaitant Petro Cvirkos romaną “**Frank Kruk**” 1933 m. **Dvidešimt pirmoji** Konstitucijos pataisa “Sausąjį įstatymą” atšaukė

“Sausas įstatymas” kurį laiką veikė ir kai kuriose kitose šalyse:

1907—1948 m. — Kanadoje

1915—1922 — Islandijoje

1916—1927 — Norvegijoje

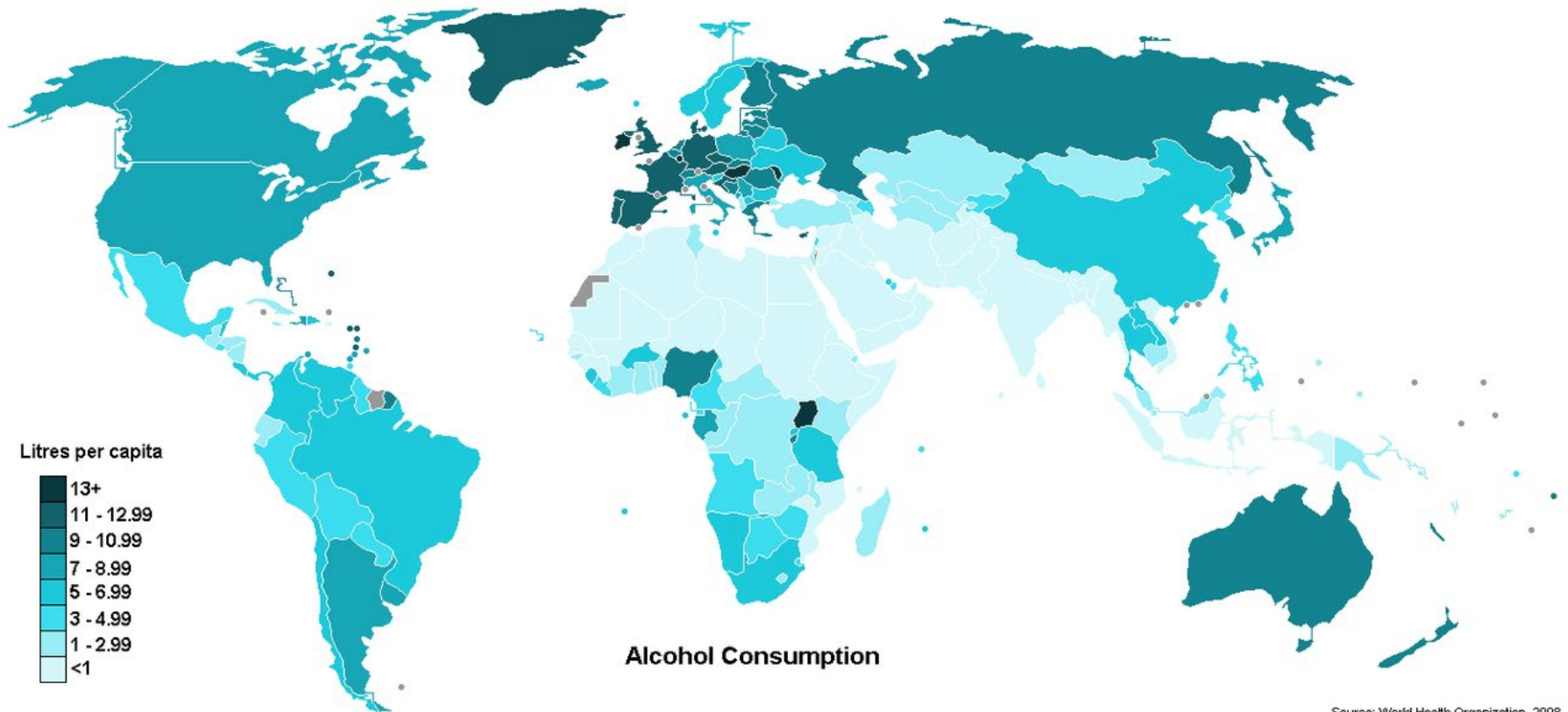
1922 m. planuota įvesti “sausą įstatymą”
Švedijoje, dėl ko organizuotas pirmasis
visaliaudinis referendumas, bet minimalia
persvara laimėjo “sausos įstatymo”
priešininkai

Suomijoje 1919 m. priimtas įstatymas neveikė. 1931 m. vyriausybė nusprendė pasidomėti visuomenės nuomone. Referendume dalyvavo 44 procentai turinčiųjų teisę balsuoti ir 70 procentų balsavusių pasisakė už įstatymo atšaukimą. Pasakojimai apie “sausą įstatymą” Suomijoje neturi pagrindo

Nežiūrint to, kad **Koranas** draudžia vartoti alkoholį, toli gražu ne visose Islamo šalyse “sausas įstatymas” veikia valstybiniu lygiu. Juridiškai tikrai kai kuriose šalyse (pvz., *Jungtiniai Arabų Emyratai, Saudo Arabija, Iranas*) įstatymu ribojama alkoholio apyvarta. Bet alkoholio Islamo pasaulyje suvartojama mažai

Kinijoje nuo 1100 m. iki Kristaus ir iki 1400 m. po Kristaus 40 kartų buvo priimti ir atšaukti įstatymai, draudžiantys gaminti stiprius gėrimus, tačiau net kinų išminčiai nepajėgė įtikinti visuomenę atsisakyti tokio malonumo

Gryno spirito vartojimas (litrais)

ВОДКА ЧЕРЕЗ МАСКУ – ЧИЩЕ!

CARICATURA.RU

%CCRA-PPGI

Активный тег